

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU38

Vissa betaltjänstfrågor

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

I propositionen föreslår regeringen att det ska göras vissa förtydliganden i lagen (2010:751) om betaltjänster (betaltjänstlagen). Anledningen till detta är att Europeiska kommissionen har ifrågasatt om ett antal artiklar i betalkontodirektivet har genomförts fullt ut i svensk rätt.

Förslagen innebär att det i betaltjänstlagen bl.a. ska förtydligas att information till konsumenter om tjänster, avgifter och rutiner kring byte av betalkonto ska utformas på ett visst sätt. Reglerna ökar transparensen på betalkontomarknaden, vilket är positivt ur konsumentskyddssynpunkt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:72 Vissa betaltjänstfrågor.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Utskottets ställningstagande	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Propositionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Vissa betaltjänstfrågor

Riksdagen antar regeringens förslag till

lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:72.

Stockholm den 14 maj 2019

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Ingemar Nilsson (S), Sven-Olof Sällström (SD), Mattias Karlsson i Luleå (M), David Josefsson (M), Eva Lindh (S), Charlotte Quensel (SD), Rasmus Ling (MP) och Andreas Carlson (KD).

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens proposition 2018/19:72 Vissa betaltjänstfrågor.

Banker och andra kreditinstitut är under vissa förutsättningar skyldiga att tillhandahålla konsumenter som är lagligen bosatta i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) betalkonton med vissa grundläggande funktioner. Bestämmelser om detta finns i 4 a kap. lagen (2010:751) om betaltjänster, betaltjänstlagen. Kapitlet genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU av den 23 juli 2014 om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner (betalkontodirektivet) i svensk rätt.

Europeiska kommissionen har i en skrivelse till regeringen ifrågasatt om artiklarna 6, 8, 12.2, 14 och 17.4 i betalkontodirektivet verkligen har genomförts fullt ut i svensk rätt (UD2019/01437). Regeringen har därför tagit fram en proposition där den föreslår vissa förtydliganden och kompletteringar i 4 a kap. betaltjänstlagen för att på så sätt säkerställa att direktivet genomförs fullt ut. Förslagen innebär att det i betaltjänstlagen bl.a. ska förtydligas att

- en betaltjänstleverantör inte kan begränsa användandet av tjänster som är knutna till ett betalkonto med grundläggande funktioner
- information till konsumenter om tjänster och avgifter ska utformas på ett visst sätt, inbegripet vissa standardiserade begrepp och termer
- en betaltjänstleverantör ska informera om rutinerna vid byte av betalkonto
- marknadsföringslagen (2008:486) ska tillämpas vid bristande information.

Lagförslagen har granskats av Lagrådet, som lämnat förslagen utan erinran.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Bakgrund

I april 2017 behandlade finansutskottet regeringens proposition 2016/17:129 Tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner, som innebar att betalkontodirektivet genomfördes i svensk rätt. Utskottet tillstyrkte förslaget (bet. 2016/17:FiU33). I propositionen föreslogs regler på tre materiella områden: regler om avgiftsinformation, regler om byte av betaltjänstleverantör och regler om konsumenters tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner. Bestämmelserna syftar framför allt till att stärka konkurrensen på betalkontoområdet och att underlätta konsumenters insyn i de avgifter som tas ut för betalkonton.

Det förslag som regeringen nu lagt fram innebär förtydliganden på främst det första och andra området – dvs. innehåll och utformning av den information som ska lämnas om produkter och avgifter samt rutiner vid byte av betalkonto.

Utskottets överväganden

Vissa betaltjänstfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag. Förslaget innebär att 4 a kap. lagen (2010:751) om betaltjänster förtydligas på så sätt att artiklarna 6, 8, 12.2, 14 och 17.4 i betalkontodirektivet genomförs fullt ut i svensk rätt. Betalkontodirektivet syftar bl.a. till att öka transparensen på den finansiella marknaden.

Det ska även framgå att marknadsföringslagen (2008:486) ska tillämpas vid bristande information till konsumenter.

Propositionen

Förbud mot begränsningar av konsumenters användning av tjänster

Regeringen föreslår att 4 a kap. 2 § betaltjänstlagen ska förtydligas så att det framgår att ett kreditinstitut som tillhandahåller en konsument ett betalkonto med grundläggande funktioner inte får begränsa det antal gånger konsumenten får använda de tjänster som är knutna till betalkontot. Vad som avses med grundläggande funktioner framgår av 4 a kap. 2 § första stycket betaltjänstlagen.

Enligt regeringen anses detta följa av gällande svensk rätt, men några uttryckliga bestämmelser finns inte i dagsläget. För tydlighets skull föreslår därför regeringen att betaltjänstlagen ska kompletteras med bestämmelser om konsumenters rätt att använda tjänster som är knutna till ett betalkonto med grundläggande funktioner. Bestämmelserna genomför artikel 17 i betalkontodirektivet.

Information om begrepp och termer

I propositionen föreslår regeringen att en bestämmelse som i dag finns i 7 § förordningen (2010:1008) om betaltjänster (betaltjänstförordningen) ska flyttas till 4 a kap. 4 a § betaltjänstlagen. Bestämmelsen går ut på att Finansinspektionen på sin webbplats ska publicera en uppdaterad förteckning över de mest representativa tjänsterna som är knutna till betalkonton i Sverige. I betaltjänstlagen ska det även förtydligas att de termer som har fastställts i enlighet med artikel 3.4 i betalkontodirektivet ska användas i förteckningen.

En betaltjänstleverantör ska använda dessa termer i sin information till konsumenter (4 a kap. 4 b §). Betaltjänstleverantören får använda namn på varumärken för att beteckna sina tjänster i informationen om leverantören tydligt anger motsvarande termer från förteckningen.

Enligt betalkontodirektivet ska medlemsstaterna upprätta och offentliggöra en förteckning över de mest representativa tjänsterna som är knutna till betalkonton (artikel 3.5). Förteckningen ska innehålla ”standardiserade termer och definitioner för var och en av de identifierade tjänsterna” (artiklarna 3.1 och 3.5 i direktivet). I direktivet finns regler om information till konsumenter (artikel 6):

- Medlemsstaterna ska se till att betaltjänstleverantörer i sin information (”avtalsinformation, kommersiella information och information i marknadsföring”) till konsumenter använder ”de standardiserade begreppen” som förteckningen innehåller (artikel 6.1 första meningen).
- Betaltjänstleverantörer får använda namn på varumärken i dokumentet med avgiftsinformation och i redovisningen av avgifter, om sådana namn på varumärken används som tillägg till ”de standardiserade termerna” i förteckningen och fungerar som en sekundär beteckning på de tjänsterna (artikel 6.1 andra meningen).
- Betaltjänstleverantörer får använda namn på varumärken för att beteckna sina tjänster i sin information till konsumenter, om leverantörerna tydligt anger motsvarande ”standardiserade termer” som används i förteckningen (artikel 6.2).

Uttrycket ”de standardiserade begreppen” (eller ”termerna”) i artikel 6 i direktivet motsvarar uttrycket ”standardiserade termer och definitioner” i artikel 3.

Enligt regeringen innebär artikel 6.1 första meningen i direktivet ett ovillkorligt krav på att dessa termer ska användas i betaltjänstleverantörernas information till konsumenter. Termen information ska alltså ha samma innebörd som uttrycket avtalsinformation, kommersiell information och information i marknadsföring i artiklarna 6.1 första meningen och 6.2 i direktivet. Den föreslagna ordningen förutsätter att den förteckning som i dag regleras i betaltjänstförordningen i stället regleras i betaltjänstlagen och att det i lagen förtydligas att de termer som har fastställts i enlighet med artikel 3.4 i direktivet (”den standardiserade unionsterminologin”) ska användas i förteckningen.

Information om tjänster och avgifter

Innan en betaltjänstleverantör ingår ett avtal om betalkonto ska leverantören ge konsumenten en förteckning över de mest representativa tjänsterna som är knutna till betalkonton i Sverige och, i den utsträckning betaltjänstleverantören tillhandhåller dessa tjänster, informera konsumenten om avgifterna för dem. Informationen ska lämnas i pappersform eller på ett annat varaktigt medium.

Betaltjänstleverantören ska också hålla förteckningen och en ordlista som förklarar de begrepp som används i förteckningen tillgängliga för konsumenten. Vidare ska betaltjänstleverantören minst en gång per år ge konsumenten kostnadsfri information om aktuella avgifter och räntesatser för

de tjänster som är knutna till betalkontot. Betaltjänstleverantören och konsumenten ska komma överens om på vilket sätt avgifterna ska redovisas. Redovisningen ska lämnas i pappersform om konsumenten begär det.

Regeringen föreslår att bestämmelserna i 4 a kap. 5 § betaltjänstlagen ska kompletteras så att detta framgår tydligt och genomför på så sätt artiklarna 1.3, 4–6 och 8 i betalkontodirektivet.

Information om pakettjänster

Enligt betalkontodirektivet ska en betaltjänstleverantör som erbjuder ett betalkonto som en del av ett paket tillsammans med en annan produkt eller tjänst som inte hör ihop med ett betalkonto informera konsumenten om det går att köpa betalkontot separat. Leverantören ska i så fall även tillhandahålla separat information om kostnaderna och avgifterna för var och en av de andra produkterna och tjänsterna som erbjuds i det paketet och som kan köpas separat (artikel 8).

Regeringen anser att det kravet följer av gällande svensk rätt, men några uttryckliga bestämmelser om detta finns inte. Regeringen föreslår därför att betaltjänstlagen ska förtydligas och att bestämmelser om sådan information till konsumenter tas in i betaltjänstlagen (4 a kap. 5 a §). Bestämmelsen genomför artikel 8 i betalkontodirektivet.

Information vid byte av betalkonto

En betaltjänstleverantör ska ha rutiner för en konsuments byte av betalkonto i samma valuta mellan betaltjänstleverantören och en annan betaltjänstleverantör i Sverige. Rutinerna ska säkerställa att ett sådant byte kan genomföras snabbt och utan onödiga besvär för konsumenten. Artikel 14 i betaltjänstdirektivet reglerar vilken sorts information betaltjänstleverantören ska lämna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utfärda föreskrifter om rutiner för byte av betalkonto (4 a kap. 10 § 2 betaltjänstlagen). Sådana föreskrifter finns i betaltjänstförordningen (6 § 10) och Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2018:4) om verksamhet för betaltjänstleverantörer (4 kap.). Bestämmelserna i svensk rätt om rutiner vid byte av betalkonto avviker i fråga om utformning från reglerna i direktivet om hur byte av betalkonto ska gå till, och det finns i dag inte några uttryckliga bestämmelser om att konsumenter ska informeras om rutiner vid byte av betalkonto.

Regeringen föreslår därför att 4 a kap. 6 § förtydligas på så sätt att det tydligt framgår att en betaltjänstleverantör ska informera konsumenten om rutinerna vid byte av betalkonto. Det närmare innehållet i informationen och formerna för hur den ska lämnas bör enligt regeringen regleras i Finansinspektionens föreskrifter. Bestämmelsen genomför artikel 14 i betalkontodirektivet.

Information om avgifter vid byte

Avgifter för byte av betalkonto ska – med vissa undantag – vara rimliga och motsvara faktiska kostnader (4 a kap. 7 § betaltjänstlagen). Regeringen föreslår att bestämmelsen ska kompletteras med en skrivning om att betaltjänstleverantörer gentemot sina egna kunder inte får ta ut någon avgift för information om betalningstransaktioner vid byte av betalkonto.

Reglerna i betalkontodirektivet om förbud mot att ta ut avgifter är kopplade till reglerna om hur byte av betalkonto ska gå till. Enligt betalkontodirektivet ska medlemsstaterna se till att den betaltjänstleverantör som konsumenten byter ifrån tillhandahåller information om vissa betalningstransaktioner till konsumenten eller den betaltjänstleverantör som konsumenten byter till, utan att ta ut avgifter för det (artiklarna 10.3 a och b, 10.4 a och 12.2). Det kravet får enligt regeringen anses följa även av gällande svensk rätt men bör komma till uttryck också i betaltjänstlagen. Bestämmelsen genomför betalkontodirektivets artikel 12 i svensk rätt.

Hänvisning till marknadsföringslagen

Slutligen föreslår regeringen att betaltjänstlagen ska kompletteras med en bestämmelse (4 a kap. 5 b §) om att marknadsföringslagen (2008:486) ska tillämpas vid bristande information till konsumenter. Informationskraven avser

- användning av de termer som har fastställts i förteckningen över de mest representativa tjänsterna som är knutna till betalkonton i Sverige
- betalkonton som erbjuds tillsammans med annan produkt eller tjänst.

Enligt bestämmelsen, som har motsvarighet i flera lagar på det finansiella området (t.ex. 4 kap. 20 § lagen [2004:46] om värdepappersfonder), ska den information som lämnas till en konsument enligt 4 a kap. 5 § anses väsentlig i marknadsföringslagens mening, och underlåtenhet att lämna den aktuella informationen kan bedömas som ett otillbörligt vilseledande enligt samma lag.

Ikraftträdande

Förslagen i propositionen har lämnats med anledning av att kommissionen har ifrågasatt Sveriges genomförande av betalkontodirektivet. Regeringen anser därför att lagändringarna bör träda i kraft snarast möjligt, samtidigt som Finansinspektionen behöver tid att utfärda föreskrifter. Med hänsyn till detta föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2019.

Förslagens konsekvenser

Regeringen gör bedömningen att förslagen inte har några offentligfinansiella eller samhällsekonomiska effekter. Förslagen medför inga ökade kostnader för kreditinstitut eller betaltjänstleverantörer och påverkar inte konkurrensen mellan företagen inom eller utanför Sverige.

De ökade kostnader som förslagen medför för Finansinspektionen ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. Förslagen ska inte medföra några merkostnader för de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:72 Vissa betaltjänstfrågor:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen
(2010:751) om betaltjänster

Häri genom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2010:751) om betaltjänster² dels att rubriken närmast före 4 a kap. 5 § ska utgå, dels att 4 a kap. 1, 2, 5, 6 och 7 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 4 a kap. 4 a, 4 b, 5 a och 5 b §§, och närmast före 4 a kap. 4 a, 4 b och 5 b §§ nya rubriker av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***4 a kap.**1 §³

Ett kreditinstitut *enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse* får inte vägra en konsument som är lagligen bosatt inom EES att öppna ett betalkonto med sådana grundläggande funktioner enligt 2 § som institutet tillhandahåller andra konsumenter.

Första stycket gäller inte om det skulle strida mot lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller om det finns särskilda skäl mot att tillhandahålla konsumenten ett betalkonto.

Ett kreditinstitut får inte vägra en konsument som är lagligen bosatt inom EES att öppna ett betalkonto med sådana grundläggande funktioner enligt 2 § som institutet tillhandahåller andra konsumenter.

Första stycket gäller inte om det skulle strida mot lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller om det finns särskilda skäl mot att tillhandahålla konsumenten ett betalkonto.

2 §⁴

Med grundläggande funktioner avses

1. tjänster som krävs för att öppna, inneha och avsluta ett betalkonto,
2. tjänster som gör det möjligt att sätta in medel på ett betalkonto,
3. tjänster som gör det möjligt att inom EES över disk eller i uttagsautomater ta ut kontanter från ett betalkonto, och
4. utförande av följande betalningstransaktioner inom EES:
 - a) autogirering,
 - b) betalningar genom ett debetkort, inbegripet betalningar online, samt
 - c) betalningar, inbegripet stående överföringar, vid terminaler, över disk och via kreditinstitutets onlinetjänster.

Ett kreditinstitut som tillhandahåller en konsument ett betalkonto

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU av den 23 juli 2014 om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av rubriken närmast före 4 a kap. 5 § 2017:342.

³ Senaste lydelse 2017:342.

⁴ Senaste lydelse 2017:342.

med grundläggande funktioner får inte begränsa det antal gånger konsumenten får använda de tjänster som är knutna till betalkontot.

Förteckning över de mest representativa tjänsterna som är knutna till betalkonton i Sverige

4 a §

Finansinspektionen ska ta fram och på sin webbplats offentliggöra en förteckning över de mest representativa tjänsterna som är knutna till betalkonton i Sverige och vid behov uppdatera den.

I förteckningen ska de termer som har fastställts i enlighet med artikel 3.4 i betalkontodirektivet användas.

Information om tjänster och avgifter

4 b §

En betaltjänstleverantör ska i sin information till konsumenter använda termerna i den förteckning som avses i 4 a §.

Om betaltjänstleverantören i informationen använder namn på varumärken för att beteckna sina tjänster, ska motsvarande termer i förteckningen tydligt anges.

5 §⁵

En betaltjänstleverantör ska i rimlig tid innan den ingår ett avtal om betalkonto ge konsumenten en förteckning över de mest representativa tjänsterna som är knutna till betalkonton i Sverige och, i den utsträckning betaltjänstleverantören tillhandhåller dessa tjänster, informera konsumenten om avgifterna för dem. Informationen ska lämnas i pappersform eller på annat varaktigt medium.

En betaltjänstleverantör ska i rimlig tid innan den ingår ett avtal om betalkonto ge konsumenten en sådan förteckning som avses i 4 a § och, i den utsträckning betaltjänstleverantören tillhandhåller dessa tjänster, informera konsumenten om avgifterna för dem. Informationen ska lämnas i pappersform eller på annat varaktigt medium.

⁵ Senaste lydelse 2018:170.

Betaltjänstleverantören ska också hålla förteckningen och en ordlista som minst omfattar de begrepp som fastställts i förteckningen tillgängliga för konsumenten.

Betaltjänstleverantören ska, utöver de informationskrav som följer av 4 kap. minst en gång per år ge konsumenten kostnadsfri information om aktuella avgifter och räntesatser för de tjänster som är knutna till betal-kontot. Betaltjänstleverantören och konsumenten ska komma överens om på vilket sätt avgifterna ska redovisas. Redovisningen ska lämnas i pappersform om konsumenten begär det.

Om information inte lämnas i enlighet med denna paragraf, ska även marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket den lagen.

5 a §

När ett betalkonto erbjuds tillsammans med en annan produkt eller tjänst som en del av ett paket, ska betaltjänstleverantören informera konsumenten om huruvida det är möjligt att köpa de olika komponenterna separat och, i förekommande fall, förse konsumenten med uppgifter om kostnaderna och avgifterna för varje komponent.

Tillämpning av marknadsföringslagen

5 b §

Om information inte lämnas i enlighet med 4 b, 5 och 5 a §§ ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Vid tillämpningen av 10 § tredje stycket den lagen ska sådan information anses vara väsentlig.

6 §⁶

En betaltjänstleverantör ska ha rutiner för en konsuments byte av betalkonto i samma valuta mellan betaltjänstleverantören och en annan betaltjänstleverantör i Sverige. Rutinerna ska säkerställa att ett sådant byte kan genomföras snabbt och utan onödiga olägenheter för konsumenten.

En betaltjänstleverantör ska ha rutiner för en konsuments byte av betalkonto i samma valuta mellan betaltjänstleverantören och en annan betaltjänstleverantör i Sverige. Rutinerna ska säkerställa att ett sådant byte kan genomföras snabbt och utan onödiga olägenheter för konsumenten. *Betaltjänstleverantören ska informera konsumenten om rutinerna.*

Den betaltjänstleverantör som konsumenten vill öppna ett betalkonto hos ska på begäran av konsumenten kontakta den betaltjänstleverantör som konsumenten har ett betalkonto hos och se till att bytet genomförs. Bytet ska vara genomfört inom den tidsram som anges i artikel 10 i betalkontodirektivet.

Om en konsument meddelar sin betaltjänstleverantör att han eller hon vill öppna ett betalkonto i ett annat land inom EES, ska betaltjänstleverantören bistå med viss information, överföring av medel och stängning av betalkontot. Detta ska ske inom den tidsram som anges i artikel 11 i betalkontodirektivet.

7 §⁷

Avgifter, utöver de som avses i 4 kap. 15 §, som en betaltjänstleverantör tar ut av en konsument i samband med byte av betalkonto, ska vara rimliga och i linje med betaltjänstleverantörens faktiska kostnader.

Vid byte av betalkonto får den betaltjänstleverantör som en konsument har ett betalkonto hos inte ta ut någon avgift för information om betalningstransaktioner.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

⁶ Senaste lydelse 2017:342.

⁷ Senaste lydelse 2017:342.